

Boekbespreking 1

M.J. Cano, *Taxonomic revision of Hennediella Paris (Pottiaceae, Bryophyta)*, Bryophytorum Bibliotheca 64, J. Cramer in der Gebrüder Borntraeger Verlagsbuchhandlung, Berlin/Stuttgart, 2008, 142 pag., met 68 figuren (lijntekeningen, SEM-foto's, verspreidingskaartjes), € 54,-, ISBN 978-3-443-62036-3. — Deze revisie betreft een klassieke taxonomische studie op grond van morfologische kenmerken en is de eerste wereldomvattende revisie van *Hennediella*, een bladmossgeslacht met zijn grootste diversiteit op het zuidelijk halfrond. María Cano heeft voor haar onderzoek vooral in Zuid-Amerika veldwerk verricht en aanvullend materiaal van *Hennediella* verzameld. Na zorgvuldige bestudering van de variabiliteit heeft zij het aantal soorten tot 15 gereduceerd.

De familie Pottiaceae, waartoe *Hennediella* behoort, is een familie waarin de verwantschappen en soortomgrenzingen nog onvoldoende bekend zijn. Aanvullend moleculair onderzoek zou ook voor *Hennediella* tot een completer inzicht kunnen leiden.

In Nederland komt, voor zover bekend, slechts één *Hennediella*-soort voor, *H. heimii* (Zilt kleimos), een soort die floristen die terreinen bezoeken die wel eens overspoeld worden met zout of brak water vast wel eens gezien hebben. In Europa komen ook nog twee andere *Hennediella*-soorten voor: *H. stanfordensis* (Groot-Brittannië, Frankrijk, Ierland, Griekenland) en *H. macrophylla* (Groot-Brittannië). Beide soorten zijn nog niet in ons land gevonden. Het aantal bekende vindplaatsen van *H. stanfordensis* in Groot-Brittannië is door gericht zoeken op geschikte standplaatsen echter flink toegenomen.¹

Cano's revisie ziet er goed verzorgd uit, zoals we van de serie Bryophytorum Bibliotheca gewend zijn. Het werk bevat een sleutel tot de 15 soorten, uitgebreide beschrijvingen, uitstekende lijntekeningen van alle beschreven soorten en prachtige SEM-foto's van microscopische details. Van elke soort is een verspreidingskaart opgenomen.

Joop Kortselius

1. A.J.E. Smith. 2004. The Moss Flora of Britain & Ireland, ed. 2. Cambridge University Press, Cambridge.

Boekbespreking 2

R.T.J. Cappers, R. Neef & R.M. Bekker, *Digital Atlas of Economic Plants*, Groningen Archaeological Studies 9, Barkhuis Publishing & Groningen University Library, Groningen, 2010, deel 1: v, 527 pag., deel 2A & 2B: v, 1508 pag., meer dan 10.000 kleurenfoto's, € 325,-. ISBN 9789077922590. — De *Digitale Atlas van Economische Planten*, als driedelig boek en als website gepubliceerd, bevat informatie over 3953 plantensoorten die economische waarde hebben als voedsel, specerij, medicijn, genotmiddel, gif, vezel, looistof, vlecht- of bouw materiaal. Het eerste deel bevat een inleiding en een mooi geïllustreerde termenlijst in het Engels, Duits en Nederlands, gevolgd door een index van wetenschappelijke, farmaceutische en lokale namen, de laatste zelfs in elf talen, waaronder het Chinees en Arabisch, zowel in eigen schrift als transliteratie.

De delen 2A en 2B bevatten de foto's van de economische planten, alfabetisch op familie gerangschikt. De nadruk ligt op afbeeldingen van de vruchten en zaden van de soorten in kwestie, maar voor een flink aantal zijn ook foto's van de economisch interessante onderdelen opgenomen, zoals wortels, stengels of bladeren. Vaak zijn de zaden of vruchten van verschillende zijden gefotografeerd. De vergroting wisselt, maar overal staat een maatstreepje bij. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen wilde en gedomesticeerde planten. Het gematigde deel van Azië is het best vertegenwoordigd, gevolgd door Europa, tropisch Azië, Afrika, Noord- en Zuid-Amerika. Wat ontbreekt zijn foto's van hout en bloemen (sierplanten): zo staan bijvoorbeeld bij de Dipterocarpaceae en de Meliaceae slechts de zaden van commerciële hardhoutsoorten afgebeeld, terwijl het hout toch het economisch belangrijke onderdeel is. Bij de Hyacinthaceae staan alleen foto's van bollen, wat wel voor kwekers interessant is,

maar minder voor de tuinier. De beschrijving van het gebruik is beperkt tot twaalf categorieën (*food, food additieve, medicine, bee plant, fuel, etc.*), aangegeven met symbolen zonder verdere beschrijving.

Voor de plantenfamilies zijn (redelijk) recente inzichten over de fylogenetische classificatie van bloemplanten gevolgd (het APG-systeem), zodat de overeenkomst tussen zaden van dezelfde familie goed te zien is. De familie-indices staan in deel 2A en 2B. Als referentie voor de wetenschappelijke plantennamen is gebruik gemaakt van de database van het *Germplasm Resources Information Network* (GRIN) van de USDA. Helaas is deze informatie, vooral wat betreft de minder bekende soorten uit tropisch Amerika en Afrika, niet altijd accuraat. Zo is de witte bloem op pag. 419 niet de Amerikaanse *Costus spiralis* maar de Afrikaanse *C. dubius* en is de ronde vrucht op pag. 1403 (nr. 18467) niet *Solanum melongena* maar *S. macrocarpon*. Maar dit zijn slechts schoonheidsfoutjes. De schitterende foto's in deze *Atlas* zijn een lust voor het oog, zowel voor specialisten als voor amateurs. De *Atlas* en de website zijn zeer geschikt voor educatieve doeleinden. De visuele aanpak en de originele presentatie van de uit het dagelijks leven herkenbare plantenonderdelen zullen studenten en scholieren zeker aanspreken.

De veelheid aan indexen en de gedetailleerde foto's van plantfragmenten zoals je ze aantreft in kruidenmedicijnen maken de *Atlas* bijzonder handig voor specialisten werkzaam in de farmacie, archeologie, etnobotanie en kruidengeneeskunde. Ook etnologische musea en curiosaliefhebbers zullen blij zijn met deze boeken, omdat er veel foto's van sieraden, kunstvoorwerpen en andere gebruiksartikelen in staan die gemaakt zijn van zaden, vezels of vruchten. Humor is de auteurs ook niet vreemd, zoals blijkt uit het potje Calvé-pindakaas bij *Arachis hypogaea* en het zakje Nederwiet in 'original packing' bij de Cannabaceae.

Aanschaf van het boek geeft toegang tot het afgeschermd deel van de website (www.plantenatlas.eu). Hierop staan alle afbeeldingen op groot formaat, en kan gezocht worden op wetenschappelijke, farmaceutische en lokale namen, plantendeel, gebruik, geografische herkomst en afmetingen van zaden en/of vruchten. Tijdens het schrijven van deze recensie was het afgeschermd deel van de website helaas nog niet beschikbaar.

Tinde van Andel

NEDRAP

Gedurende bijna 10 jaar is door diverse vrijwilligers, en met name door Anneke Louwe Kooijmans, op het Nationaal Herbarium Nederland te Leiden ruim 3900 rapporten ingevoerd in een databank met de naam NEDRAP. Deze databank geeft een overzicht van alle in de bibliotheek van de Leidse vestiging van het Nationaal Herbarium Nederland aanwezige, op Nederland betrekking hebbende rapporten (grijze literatuur). Nieuwe rapporten worden nog steeds, zij het met enige vertraging, in NEDRAP ingevoerd.

De meeste rapporten hebben als onderwerp de vegetatie van vaatplanten. Veel van deze rapporten zijn master- en doctoraalverslagen, rapporten van ingenieursbureaus en overheidsinstellingen. Bijna 90% van de ingevoerde titels zijn rapporten, de rest omvat meestal oude boektitels. De bijbehorende website is nog in ontwikkeling, maar is toch al zover dat hij alvast beschikbaar is gesteld op

nedrap.nationaalherbarium.nl

Op deze website kan men snel en eenvoudig in NEDRAP zoeken met behulp van de aanwezige opties op de zoekpagina. Alles wat binnen een titel in blauw is aangegeven is aanklikbaar en geeft de mogelijkheid om eenvoudig verder te zoeken. Het beste zoekresultaat krijgt men door op 'plaats/streek' te zoeken.

De rapporten zijn niet uitleenbaar, maar wel te raadplegen in de leeskamer van de bibliotheek van het NHN in Leiden (Van Steenisgebouw, Einsteinweg 2, 2333 CC Leiden; voor openingstijden zie: www.nhn.leidenuniv.nl/index.php/library/).

Cees Lut